

NÉPI ERŐINK MEGŐRZÉSE

EZ A KÉRDÉS minden nép számára döntő fontosságú. A nemzeti élet minden pillanatában vezérlő motívumnak kell lennie, tekintet nélkül arra, hogy a béke áldásait élvezzi vagy élet-halál harcát vivja. A szempontok lényegesen változnak ugyan, az értékek és érdekek felmérése más és más alapokon történik a két esetben. Az öncélú életet élni akaró nemzeteknek minden kérdésüket állandóan ehhez a főkérdéshez kell kapcsolniok és ezen a kérdéson keresztül kell a jövőbe tekinteniök, kitűzniök távoli időkre szóló céljaikat, hogy fennmaradásukat biztosíthassák.

A háború alatti gazdálkodás a népi erőkkal a legmagasabbrendű államférfiúi és katonai feladatok közé tartozik. Arányba hozni a meglevő erők, a kitűzött célok és a várható áldozatok nagyságát. Tisztán látni azt, hogy mikor elkerülhetetlen az áldozathozatal, mert anélkül maga a nemzeti lét fennmaradása kétes és melyik lehet az a legkisebb áldozat, amellyel egy nemzet megvédheti életérdekeit, jövőjét biztosabbá és virágzóbbá teheti.

Ez pillanatnyilag számunkra is a legnagyobb kérdés. Ez alkalommal mégsem ezzel a kérdéssel kívánok foglalkozni. Ez különben is az államfő, a felelős kormányzat és a hadvezetés feladata, joga és kötelessége, azoké, akiknek tájékozódása, beavatottsága a legteljesebb lehet, akiket a nemzet bizalma ezzel a magas hivatással felruházott. Részemről csak a béke viszonyaira gondolva teszem fel magamnak e sorokban a kérdést: hogyan őrizzük meg népi erőinket?

Mínthogy az 1939. évi statisztikai adatok szerint Középeurópában a Csehszlovák-Protectorátus területén kívül hazánkban volt a legalacsonyabb a népszaporodás, ebből természetszerűen következik az, hogy államvezetésünk legelső teendői közé tartozik ennek a helyzetnek a megváltoztatása a mi javunkra. A népesedési mozgalom minden országban a születések és halálozások számától, továbbá az odavándorlástól és elvándorlástól függ.

A magyar államvezetés figyelme is e négy tényezőre kell, hogy irányuljon. Fokozni kell a születések számát, csökkenteni a halálozási arányszámot, megakadályozni a magyarság kivándorlását és elősegíteni a külföldre kivándorolt magyarok számára a hazatérést.

HALÁLOZÁSI ARÁNYSZÁMUNK az utolsó három évtized alatt igen örvendetesen (kb. 37%-kal) csökkent. Ez alatt az idő alatt a valószínű élettartam egészen csodálatraméltóan emelkedett, különösen a magyar nőké. A halálozási viszonyok további javítása természetesen kívánatos, különösen a csecsemőhalandóság terén volna üdvös a további javulás, hogy a mai helyzethez viszonyítva még sokkal-sokkal több újszülött érhesse meg a második életévét, mert ezáltal lényegesen tovább javulna a valószínű élettartamuk. Magának a halálozási arányszámnak a javítása egymagában azonban nem

jelentene egészséges népszaporodási viszonyokat, mert ez népünk további „öregedését“ vonná maga után. Ennek eredménye u. i. az lenne, hogy a 40—60 évesek száma rövidesen nagyobb lenne, mint a munkavállaló korosztályoké. Hazánk máris közel van ahhoz, hogy népmozgalom szempontjából a megállapodott népek sorába vételessék fel. A 60 éven felüliek száma 1869-ben csak 5⁰/₀-át tette ki az ország lakosságának, 1930-ban ez a szám 10⁰/₀-ra emelkedett. Ha a mai arányokban haladnánk tovább ezen az úton, 46 év múlva — Szel Tivadar jóslata szerint — már 20⁰/₀-a a népességünknek 60 éven felüli lenne, ami valóban az „előregedés“ súlyos fokát jelentené, ha bekövetkeznék.

Egyedüli menekvés a következmények elől csak a születési arányszám felemelésében található, tehát ez kell legyen a legfontosabb nemzeti célkitűzésünk. Ha jelenlegi népszaporodási viszonyaink maradnának meg, hazánk lakosainak a száma csak 128 év alatt kétszereződne meg, ha azonban kétszeresére emelkedne a népszaporodásunk, akkor már kb. 54 év alatt bekövetkezne ez és ha a mainál háromszor több lenne a születések száma, ez esetben már 35 év alatt elérhetnők ezt.

Hogy a gyógyulás útján elindulhassunk, tudnunk kell az okát gyenge népszaporodásunknak. Ez minden bizonnyal nagyon összetett kérdés. A születések száma hazánkban 1850 óta fokozatosan csökken. *Simonsits Elemér* „Az egyke demológiája“ (Budapest, 1936.) c. tanulmányában idézi *Gróf Széchenyi Imre* munkáját („Az egyke“, Budapest, 1909). *Széchenyi Imre* megállapítja, hogy a jobbágy-felszabadítás még népes családokat talált. A változás az 1850-es évek körül következett be. „Azelőtt *jobbágy* volt a paraszt, azóta *földtulajdonos*“. Azelőtt a nagy gazdaságokban munkát vállaló jobbágyoknak érdeke volt, hogy minél több gyermeke legyen, aki neki segít, aki helyette elvégzi a köteles részt, így többet dolgozhatott a maga számára. A természetben nyújtott javadalmak a jobbágy megélhetését biztosították, azokat a rossz gazdasági évek alatt is egyformán kapta. Amikor az önálló gazdákká vált, felszabadult jobbágyok azt látták, hogy a saját kis birtokukon csak úgy találnak megélhetést, ha tartózkodnak a gyermekáldástól, természetesen hanyatlani kezdett az azelőtt jó magasan járó születési arányszámunk. Anélkül, hogy a rég elmúlt idők gazdasági és társadalmi rendjének visszatérését kívánatosnak tartanók, elfogulatlanul megállapíthatjuk, hogy *Széchenyi Imrének* ez az érvelése nehezen volna cáfolható. Akkor ú. i. a jobbágyok egy nagy gazdasági egységnek a védelmét élvezték, többé-kevésbé függetlenül a jó és rossz évektől. Ma pedig egy-két holdon felüli telkes gazda már önálló adóalany, aki ingyenes kórházi ápolásban, közgyógyyszerellátásban, stb. nem részesül. A birtokok túlságos elaprózódása a gyermekek között a módosabb gazdákat is a születések korlátozására készíti; vannak vidékek, ahol átlag 8—8 holdra gondoskodnak 1—1 gyerekről a szülők. Legtöbbször azonban ennél is rosszabb a helyzet, mert a szülők arra törekszenek, hogy gyermekeiknek legalább annyi vagyonuk

legyen, mint nekik. Ez a gondolkozásmód vezet azután az egy-, illetve két-gyermek-rendszerhez, ami — amint könnyen elképzelhetjük — nem elegendő egy nép állományának fenntartásához, mert ehhez családonként legalább három olyan gyermek szükséges, amelyik az ötödik életévét elérte. Magyarországról valóban azt állapította meg a nemzetközi irodalom, hogy földműves ország létre sem mentesül a születések számának nagyarányú visszaesésétől, amit azelőtt csak ipari államokban észleltek. Így az elvárosiasodás Európában először Franciaországot néptelenítette el (1846—1931-ig). Ugyanez a folyamat Németországban 29 évvel később vette kezdetét, a német kormányok célirányos intézkedései azonban legújabbán megakadályozták ennek a folyamatnak a továbbfejlődését. A német vezetőkben a „reagrarisatio“ gondolata is felmerült. Hazánkban is a birtokpolitika, településpolitika és lakáspolitikai ügy irányítandó, hogy az népesedéspolitikai érdekeinket szolgálja.

A MAGYAR FALVAK lakosságának a városokba özönlése — ha kisebb mértékben is — szintén megkezdődött. Nem csupán az újabb időkben fejlődésnek indult iparosodásunk az oka ennek, hanem az is, hogy a kis és közép nagyságú gazdaságok birtokosai közül azok, akik a gazdálkodást megunták, a földjüket bérbeadják, ők maguk pedig a városokba költöznek. Sok fiatal férfit vonnak el a falúból: a rendőrség, a csendőrség, katonaság, az állam és városi altiszti állások, stb., stb. A falusi lányok, kik mint háztartási alkalmazottak nyerne városokban alkalmazást, szintén igen gyakran nem térnek vissza a szülőfalujukba.

Maga a városba költözése a faluk lakóinak nem jelentene még veszélyt, ha népszaporodásunk további visszaesését nem vonná maga után. Ellenkezőleg, minthogy színmagyar lakosságunk inkább falukban él, a színmagyar népfesleg elhelyezkedése a városokban és részesedése a magasabb nemzeti kultúrában csak igen örvendetes és kívánatos folyamatot jelentene. Örvendetes, ha az arra alkalmas és társai közül kiváló fiai a falusi népnek a legmagasabb szakképzettséget is elnyerik. Károsná ez a folyamat csak akkor válik, ha a népi környezetből kiváltak az új környezetben annyira jól érzik magukat, hogy többé-kevésbé teljesen elszakadnak szülőföldjüktől, sokszor családi összeköttetéseiket is meglazítják, multjuk helyett csak a jelenükkel és jövőjükkel törődnek és ez alatt főként az élet élvezését, a könnyű szórakozásokat értik és keresik. „Városiak“ lesznek, nem alapítanak családot, vagy kisszámú utódokat hagynak hátra és így nem váltják be azok reménykedéseit, akik őket tanulmányaik során támogatták, útjukat egyengették, akik azt várták volna tőlük, hogy a csorbítatlan népi őserő képviselői lesznek, hogy a népes családok tradícióit hozzák magukkal, hogy áldozatos szellemű életet élnek, nem áldoznak idegen oltárok előtt és elsősorban annak a falusi színmagyar népnek a sorsával, szaporodásával és felemelkedésével törődnek, amelyből kiváltak.

Ennek a falusi színmagyar népnek kellene a vezetőivé lenniök

és megtanítaniok a gondjaikra bizottakat arra, hogy hogyan élhetnek és dolgozhatnak a falusiak is úgy, hogy egészségük és munkabírásuk jobb legyen, életkedvük változatlan maradjon, sőt javuljon, hogy ne adják fel mindenáron a falusi életet, ne távolodjanak el a földtől, a hagyományaiktól. Ne váljanak egyszerre „mesterséges palántákká“ azok, akik az ő természetadta körülményeik között egészségesek és szaporák voltak. Az egyetemet végzett, falúról származó, tehát azzal lelki kapcsolatban álló szakembereknek kell megértetniük népünkkel, hogy ne tegyék ezt, mert ha elnéptelenednének egyszer a falvaink, összezsugorodna és hamar eltűnne népi erőink tartaléka, minden eddigi megújulásunknak ősi forrása és jövőbeni reménysege. A népi erőinkkel tehát akkor gazdálkodunk helyesen, ha csak a tehetségkutatással kiválóknak találtakat vezetjük el a legmagasabb művelődési fokig, a közepes tehetségekből a nép számára nevelünk derék vezetőket, akik az ősi rög szeretetében megőrzik és boldogabbá teszik népüket. A népünk zömét pedig, mint legnagyobb nemzeti kincsünket, jövőnk biztosítékát igyekszünk megőrizni őseréjében, „fiatalságában“, romlatlanságában, önbizalmában, nemzeti öntudatában és értéktudatában. Növeljük ezért minden törvényes intézkedéssel a falu kultúráját, gondoskodjunk jórészt földművelő népünk számára téli foglalkozásról is a háziipar fejlesztése útján és más munkalehetőségek teremtésével. A szórakozás is, amit nyújtunk falusi népünknek, olyan legyen, hogy ne mérgezze meg a lelkét.

Ezzel és hasonló részletkérdésekkel mindenkinek törődnie kellene, akinek a szíven fekszik ez a nagy nemzeti kérdés: hogyan őrizzük meg népi erőinket?

JENEY ENDRE